

Невродидактически аспекти на многоезичието

Neurodidactic Aspects of Multilingualism

Павлина Стефанова

Нов български университет (България)

Pavlina Stefanova

New Bulgarian University (Bulgaria)

Коева, Янка. Невродидактика и многоезичие. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2018

Книгата „Невродидактика и многоезичие“ разглежда значим в научно и научно-приложно отношение проблем, който досега не е бил обект на изследване в българската дидактико-методическа литература.

Трудът е резултат на задълбочено проучване на съвременното състояние на обучението в областта на езиците. Изследвана е ролята на невродидактиката в процеса на учене и преподаване, на мотивацията и демотивацията в процеса на учене, на ретротрансфера при преподаване и усвояване на граматични явления, изследвани са уменията за писане на коментар на български език върху основата на усвоени знания по немски език.

Изследването допринася за оптимизиране на процеса на обучение с цел процесът на учене да стане по-ефективен. Обект на изследване е взаимодействието между езиците, процесите на трансфер в езиковото обучение. Предмет на изследване е ретротрансферът от немски (E3) към родния български език (E1). В това е оригиналността на проведеното изследване. Моделът на изследването е добре обоснован теоретично. Избраната методология и методика съответстват на поставената цел и задачи. Основните понятия при анализа на литературните източници от областта на невробиологията, нев-

ропсихологията и биологичната психология са обяснени в бележки под линия, което улеснява разбирането при четене на текста.

Приносен характер имат направените от авторката изводи върху основата на проучената литература. Доц. Коева стига до извода, че невробиологията и дидактиката се обуславят взаимно. Невробиологията, която разкрива биологичната природа на възприятията, ученето, паметта, мисленето и границите на свободната воля, изследва процесите на обмяна на веществата и въздействието на невротрансмитерите, докато предмет на невродидактиката са структурите, процесите и проблемите при ученето, които се интерпретират от гледна точка на неврологичните науки. Много важен за обучението е изводът, че невродидактиката разглежда мозъка като обект, чрез който въз основа на процесите на обмяна на веществата може да се изследва процесът на учене и с помощта на невробиологичните знания могат да се оценят и доразвият дидактическите концепции.

От особено значение за чуждоезиковото обучение е посочването на факторите, чиято липса може да възпрепятства ученето: свързването на новите към наличните знания, вниманието и концентрацията, разнообразните учебни методи, приложението на различни медии, емоциите, възнаграждението и положителната обратна връзка, мотивацията, съня, скоростта на преработка на информацията и ролята на майчиния език, преговора и почивките. Най-големите стресови фактори са липсата на време, „заливането“ с дразнения и принудата към успех.

Принос е представеният каталог за поведение на учителя, който отправя съществени изисквания към обучението на бъдещите и квалификацията на настоящите учители и изводите за образованието и квалификацията на учители в областта на езикоусвояването. Тъй като невродидактиката лежи в основата на концепцията за многоезичие, разглеждат се понятията „многоезичие“ и „езиково многообразие“, видовете многоезичие, както и дидактико-методическите аспекти на многоезичието – разширяване на декларативните и процедурните знания и межкултурните познания. Представени са принципите на многоезичието и ролята на родния език, чието изключване от процеса на обучение по чужд език се оказва неефективно. Особен акцент се поставя върху трансфера и трансферирането в рамките на концепцията за многоезичие, като се разглеждат трансферните категории и видовете трансфер.

Логично и обосновано с оглед на ретротрансфера се представят езиковите дейности писане и говорене, както и преподаването и усвояването на граматични знания, които според авторката са предпоставка за развитие на уменията за писане и говорене. Представени са концепциите *за* и *против* граматиката, граматиката в съвременните изследвания и нейното преподаване в учебния процес. Обръща се внимание на обучението в писане като езикова дейност и като процес, на коригирането и оценяването на грешки и на редак-

тирането на текст. Писмената продукция и устната комуникация се представят според Общата европейска езикова рамка и съвременните дидактически концепции. Обръща се внимание на видовете говорене, на упражненията за развитие на говоренето, на езика на тялото и на преодоляването на страха от говорене, както и на уменията за комуникация в межкултурен контекст.

Емпиричните изследвания проверяват експериментално ретротрансфера при усвояване на граматични знания за възвратни лични местоимения по немски език, формирането на умения и навици при употребата им в речта на български език и при разработване на текстовия жанр коментар. Във връзка с езиковата дейност говорене се изследва разработването на реферат на немски език. Акцентира се върху изследването на мотивацията и демотивацията за учене.

Книгата „Невродидактика и многоезичие“ е принос за по-доброто осъзнаване на явления, които не се изучават по роден език, и за реализацията на междупредметните връзки в процеса на обучение. Навременен и обоснован е предложението на доц. Коева за необходимостта за общ езиков курикулум, включващ всички езици, които се изучават в българското училище (родния български език и другите съвременни „чужди“ езици). Общият езиков курикулум, който включва и родния език, ще допринесе за по-добра реализация на междупредметните връзки в процеса на обучение на ученици и студенти.

Представеният научен труд проправя път на нови изследвания за ролята на невродидактиката при ограмотвяване, при изучаване на езици в ранното чуждоезиково обучение, при невропсихичните процеси, съпътстващи ученето, и

т.н. За пръв път в България се изследва ретротрансферът от немски (Език 3) към родния български език (Език 1). Принос на експерименталната работа е установяването на продуктивен ретротрансфер при преподаването на граматика и езиковата дейност говорене, а това дава основание на авторката да предположи, че такъв ретротрансфер вероятно се осъществява и при останалите езикови дейности. Принос за практика на езиковото обучение са формулираните предложения за постигане на по-ефективен учебен процес по съвременни езици като цяло и в частност по немски език, както и предлагането на управленска стратегия от страна на обучаващите за преодоляване на

демотивацията на учещите в процеса на учене, формулирането на препоръки към обучаващите за оптимизиране на учебния процес.

Представеният научен труд е нов етап в развитието на педагогиката на обучението по съвременни езици в България и безспорно е принос в теорията на обучението по езици.

Книгата е предназначена за учители и преподаватели, за студенти – бъдещи учители, автори на учебни комплекси, за всички, които проявяват интерес към проблемите на ученето и преподаването на съвременни езици.

Проф. Павлина Стефанова, дн
Департамент „Романистика и германистика“
Нов български университет
Адрес: бул. Монтевидео № 21, 1618 София, България
✉ p.stefanova@nbu.bg

Prof. Pavlina Stefanova, D Habil
Department of Romance and German Studies
New Bulgarian University
Address: 21 Montevideo Blvd, 1618 Sofia, Bulgaria
✉ p.stefanova@nbu.bg